

İslâm, Türk yazılarının insan anatomisi ile çok yakın alâkası olduğu bir gerçektir

Düşüncelerim

İslâm, Türk harflerini lâtîn harfleri ile karşılaştırınca aralarında büyük bir gövde, yapı, yaradılış ayrılığı olduğu hemen göze çarpmaktadır. Lâtîn harfleri geometriktir, İslâm, Türk harfleri ise geometrik dışıdır. Gövdelerde ki bu temelli ayrılık, bu iki yazıyı psikolojik, estetik bakımdan da ayırdıkça ayırmıştır.

Lâtîn harfleri geometrik kalmak zorundadır. Bu onun için bir nevi alın vazisidir. Lâtîn hatı ne yaparsa yapsın, yazı güzelliğini ancak geometrik çizgilerin tenasübünde, oranlaşma sında aramak zorunda kalaraktır. Lâtîn vazî sanatçısı, bir an için bu geometrikliliği, yoğunlamak istese bile, yine de onun darlığı içinde deprenip duracaktır. Gotik vazisinde olduğu gibi. Böyle olduğu içindir ki Lâtîn yazısı, bütün güzelliği yollarını ancak dekorlaşmada aramak zorunda kalmıştır. İşte Lâtîn vazısı rasyonel yazı olmaktan çıkıp da güzelleşmek istevince, hep bezeme, yazı, dekoratif vazî olmaktadır. Ancak, elvazısına döndükten sonradır ki, lâtîn vazısı, bir canlılık kazanabilir gibi oluyor. Ancak, onun için bu vol da kâpaldır. Çünkü elvazısındaki bütün o izri çizgilere karşı ana şekiller, tabiatla hiçbir ilgisi olmayan, tabiat dışı, uydurma bicimlerdir. Lâtîn harflerinde bulduğumuz, hep bu geometriklilik karakteridir.

Resim heykel gibi tabiatla bakan sanatlarda insanın konu olarak oynadığı rol çok önemlidir. Bu konu benim resimde, hem de heykelde sayısız şaheserler vadetmiştir. O nun için İslâm Türk sanat yazılarının estetiğini kavramak isteyen bir inceleyici ilk önce şu soruyu sormak zorundadır: «İslâm Türk güzel yazılarının insanla, insan anatomisi, insan fiziyojisi, insan psikolojisi ile ilintisi nedir?» Ben kendi hesabıma bu soruya bir karşılık veriyorum, diyorum ki: Türk sanat yazılarının insanla, insanın gövdesiyle, insanın duruşuyla, insanın duygularıyla, insanın güzelliğiyle ilintisi vardır. Bu ilintinin insanın sonra iş-onun-gerçek olduğunu görgüler, vaklaştırmalarla ortaya koymaya kalır.

İslâm, Türk yazılarının insan anatomisi ile ilgili bulunduğu düşüncesi benim için yeni değildir. Bu düşüncüyü, bun dan kırkbeş yıl önce Teđrisat-ı İptidaiyye Mecmuası'nda çıkan yazılarımda ilk defa ileri sürdüğüm gibi, 1926 yılı İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Mecmuası'ndaki yazımda da ileri sürdüm. Bu yazımın bir parçasını buraya alıyorum:

«İslâm Türk yazılarının bedîi bir şahsiyet olmasındaki sebepleri tetkik etmek yazı tarihini çok tenvir edebilecek bir cihettir. Bence, bu sebeplerin birincisi, yazımın şekline ait olmak üzere, ferdi ve teşrihî,

diğer yazıların mensup olduğu İslâm cemiyetlerinin harsına ait olmak üzere, tarîhî ve manevîdir. Birinci mebdel, İslâm yazılarında «Elif, mîm, vav, he» ailesine mensup, başlı, kalfalı şekillerin mevcudiyetidir. Bu harflerin, insan başı, insan vücudu ve insan vaziyetleri ile

insan teşrihine aittir. Meselâ, kaş, göz, burun, boy, ayak, karnın... Hattatlık denen güzel sanat teessüs ederken, insan teşrihinin bedîi bir harsa son derece müsait olan unsurlarından istifade etmiye namzettir. Daha doğrusu, İslâm yazıları, tarihî sebeplerle, canlı şekillere

Yazan: İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu

münasebetleri olduğu aşıkardır. Meselâ elif bize, başı ve karnı ile bir adamın yan vaziyetini hatırlatır. Fe, yere oturan ve önüne bakan bir adamı hatırlatır. Vav, yine ayakları uzamış bir adamdır. Zaten hattatlar arasında kullanılan birtakım isimler vardır ki, hep

istihale etmek temayülünü gösterdiği zaman, elde mevcut şekiller bu istihaleye müsait bir tabiatla idiler.»

İnsan gövdesiyle, insan fiziyojisiyle bu kadar ilintisi olan, insanı güzellik kaynağı olarak alan İslâm Türk

sanat yazılarının güzellik değerleri üzerinde duracak olursak, Türk'ün, sanat geleneklerini apaçık anlamış oluruz. İnsan denilince hatıra şunlar gelir: İnsan gövdesi, insan fiziyojisi, insan psikolojisi, insan sosyolojisi.

İKTİSAT DÜNYASI İKTİSAT

İkinci beş yıllık plân stratejisi görüşülüyor

«İkinci beş yıllık kalkınma plânı hedefleri ve stratejisi» ile ilgili toplantı yarın Ankara Devlet İstatistik Enstitüsü salonunda başlayacak ve 29 Ocak Cumartesi günü sona erecektir. Devlet Plânlama teşkilâtı yayın ve temsil şubesi bu konuda özetle şu bilgiyi vermiştir: «İkinci beş yıllık kalkınma plânı hedefleri ve stratejisinin tesbitinde gözönünde bulundurulması gerekli önemli bazı kolların geniş ve çok yönlü bir şekilde tartışılmasını sağlamak üzere bir toplantı tertip edilmiştir. Bu toplantıya, plân hazırlığı ve uygulamasıyla yakından ilgili daire ve kuruluşlarla, özel sektör, üniversiteler ve meslek kuruluşlarından, yetişme veya görevleri icabı çalışmalarına katılabilecek ilgililer katılacaktır. Toplantıda, Devlet Plânlama Teşkilâtı, herhangi bir görüş açıklaması veya savunmasında bulunmayacak, sadece, görüş ve tartışmaları sonradan sistemli bir şekilde yayınlamak üzere sekreterlik hizmeti görecektir.»

İTALYA'YA ŞARAP İHRAÇ OLUNDU

Federal Almanya, Fransa, İsviçre, İspanya'dan sonra İtalya da iyi kaliteli şarap alıcılarımız arasına katılmıştır. İlgililer, İtalya'nın memleketimizden külliyetli miktarda iyi cins ve yüksek kaliteli şarap istediği ve memleketimiz için yeni bir döviz kaynağı olduğunu açıklamışlardır. İlk parti olarak 482 ton dinlendirilmiş şarap İtalya'ya gönderilmiştir. Önümüzdeki günlerde ilgililer ihracatın daha da artacağını belirtmişlerdir.

İKİLİ ANLAŞMALAR YENİLENİYOR

Memleketimizle, iki taraflı anlaşmalı memleketler arasındaki ticaret ve ödeme anlaşmalarına dayanılarak tanzim edilen protokolların yürürlük müddeti 31 Mart 1968 tarihinde sona ermektedir. Bu ticaret protokollarının yerine geçmek üzere 1966 - 1967 devresine için yeni protokoller imzalanacaktır. Sovyetler Birliği, Yugoslavya ve Çekoslovakya ile imzalanacak protokollar ile ilgili görüşmeler Ankara'da yapılmaya başlanmıştır. Bulgaristan ve Romanya ile yapılacak görüşmeler Sofya ve Bükreş'de olacaktır.

GÜN-GÜNÜNE ALTIN PIYASASI

KALIN BEŞLİLER		ARMA BEŞLİLER	
Atatürk	: 480.00	Ata Arma 966	: 472.00
Reşat sıra	: 1480.00	Reşat	: 1375.00
Reşat ekstra	: 1600.00	Hamit	: 1850.00
Hamit	: 1020.00	Vahit	: 1350.00
Dallı	: 900.00	Ankara, 1927	: 990.00
Vahit	: 810.00	Ankara, 1928	: 1640.00
Aziz	: 800.00		
KALIN İKİBUCUKLUKLAR		ZİYYET İKİBUCUKLUKLAR	
Atatürk	: 240.00	Ata 2,5 lu 966	: 236.00
Reşat	: 740.00	Reşat	: 675.00
Hamit	: 465.00	Hamit	: 465.00
Dallı	: 360.00	Vahit	: 430.00
Aziz	: 340.00	Ankara	: 575.00
LİRALAR		ZİYYET LİRALIKLAR	
Atatürk	: 95.10	Ata yüzüklü 966	: 95.25
Reşat	: 154.00	Resadiye	: 210.00
Elgazi	: 118.50	Hamidiye	: 175.00
Hamit	: 116.00	Vahit	: 130.00
Aziz	: 103.60	Ankara	: 120.00
İngiliz erkek	: 119.00		
İngiliz kadın	: 115.00		
(F. R.) Frank	: 97.50		
Gülden	: 99.00		
		KULÇE FİYATLARI	
		24. Å. altın 1 gr.	: 14.12
		100 Å. gümüş 1 Krg	: 590.00
		Pilâtin 1 gr.	: 76.00

GÜNLÜK OLAYLAR

Kotada değişiklik

16. kota çeşitli noktalar itibarıyla özel sektör tarafından müsbet karşılanmamıştır. Özel sektörün kotada ve talimatnamelerde istediği hususlara yer verilmediği için, bu ay içinde Odalar Birliğinde bu konu ile ilgili bir toplantı yapılmaya karar verilmiştir. Ticaret ve Sanayi Odaları temsilcilerinin de iştirak edeceği bu toplantıda talimatname ile kota muhteviyatı yeniden incelenecek bir rapor hazırlanacaktır. 16. kota ile ilgili talimatname halen ilân edilmemiştir. Şubat ayı içinde de fiili ithalât çalışmalarına geçileceğini yetkililer belirtmişlerdir.

Tarım reformu çalışmaları

Tarım reformu ve bunun bir parçası olan toprak reformunu gerçekleştirilecek olan kanun tasarisini hazırlamak üzere Ankara'da bir komite kurulmuştur. Komite, bugüne kadar yapılan çalışmaları ve etüdüleri gözden geçirerek, hazırlanacak yeni tasarıda, hedef ilkeleri tesbit edecek ve bunu takiben diğer müessesce ve çiftçi teşekküllerin katılımıyla yapılacak toplantılarda bir ön tasarı hazırlanmış olacaktır.

İran'a ilaç ihracatı arttırılacak

Türkiye, İran ve Pakistan Bölgesel İşbirliği çerçevesinde İran'a ilaç ihracatımızın geliştirilmesi için çalışmalar yapılmaktadır.

Bu arada, İranda yerleşmemiş bir firmanın piyasaya ilaç sürebilmesi için bu ilaçların İran Sağlık Bakanlığınca tescilli gerektiğini ve bu sebeple ihracatçı firmanın Sağlık Bakanlığına sorumlu bir mümessil göstermesi zorunluğunu dikkate alan İstanbul Ticaret Odası ilaç ihracatçılarından bu konuda karşılaşacakları güçlükleri odaya bildirmelerini istemiştir

Hazırlayan: Hayri ENGİN

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlerle İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tarihi

Ismayıl Hakkı Baltacıoğlu Koleksiyonu

BLTWRTO200207